

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХVІІІ, БРОЙ 23

СОФИЯ, 1-15 ДЕКЕМВРИ 2017 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com, synodalpress.bg@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

Бележити църковни дейатели

30 години от кончината на нашия
изтъкнат богослов
проф. д-р Иван Панчовски

стр. 1, 3, 4-5

Интервю

Изстраданата ни църковна
независимост

стр. 1, 6

Лъжедуховност

Сектантството – грях против
любовта

стр. 7

Подвижници на благочестието

Той е един от хилядите
За мъченическата кончина на
свещ. Овентий Фръчковски

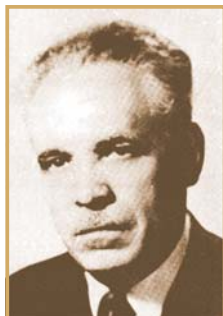
стр. 8

IN MEMORIAM

Една от крупните фигури на българската богословска наука

В памет на светлата личност на професор
д-р Иван Панчовски

През настоящата година се навършват 30 години от земната кончина на нашия изтъкнат богослов и дългогодишен преподавател проф. д-р Иван Панчовски (1913-1987). Той е един от водещите български православни богослови и преподаватели през ХХ век, който има сериозен научен принос в областта на Православното нравствено богословие. Проф. д-р Иван Панчовски работи главно в областта на Християнската етика, но също така и в много други области на църковната наука, като психология на религията, религиозна педагогика, апологетика, агиология, християнска социология, история на религията и други сфери на систематическото богословие.

Иван Панчовски е роден през 1913 г. в пазарджишкото село Мечка, което днес се нарича Оборище, в благочестиво християнско семейство. Завършва Пловдивската духовна семинария през 1932 г. и след това Богословския факултет в София (1936), като продължава своето богословско образование в Германия, където получава докторат по философия от Университета в град Йена (1940). През тези години той започва да публикува своите първи богословски статии в списание „Духовна култура“, а след завръщането си в България е учител в Софийската мъжка гимназия. През 40-те години се занимава с въпросите на християнската нравственост и психология на религията, като разработва своя изключителен и актуален и до днес труд „Психология на религията“ (1943). През следващите години е асистент и доцент в Богословския факултет на Софийския факултет до неговото закриване през 1949 година.

През този първи период от своята църковна и академична дейност проф. Иван Панчовски е бил епархийски проповедник на Пловдивска митрополия, редактор на списание „Братско слово“ – орган на Съюза на православ-

ните християнски братства в България, член на много богословски комитети на Светия Синод и участник в редица международни и междуцърковни конференции, конгреси, семинари и изследователски проекти.

В своята преподавателска и научно-изследователска работа в областта на богословието проф. д-р Иван Панчовски разработва множество учебници за Духовната семинария и Богословския факултет, пише книги, студии и статии, които са отпечатани в наши и чужди научни списания, и води лекции по Нравствено богословие и Етическите системи в продължение на над три десетилетия. В Духовната академия той води специален семинар по Систематическо богословие и следи развитието на богословската наука в другите православни страни и отвъд Желязната завеса. В много свои публикации и рецензии той откликва на актуалните въпроси на времето и следи развитието на църковния и международния живот, главно с оглед на проблемите на миротворството, екологичните въпроси, науката и религията.

На стр. 4

ИЗ ЖИВОТА НА ЦЪРКВАТА

Българският патриарх Неофит се среща с президента Румен Радев

Българската гръжва и Българската православна църква са единни в желанието си за развитието и задълбочаването на отношенията между България и Република Македония. Това беше общата позиция на президента Румен Радев и на Негово Светейшество Българския патриарх Неофит, които проведоха среща на 23 ноември, по инициатива на президента.

По време на срещата двустранен Договор за признание на погисания
значението на погисания
ятелиство, добросъседство
На стр. 2

ИНТЕРВЮ

Изстраданата ни църковна независимост

За периода на Българската екзархия – нейното учредяване, развитието на екзархийското дело, грижата за останалите извън пределите на България епархии и тяхната съдба след 1945 г. продължаваме от бр. 21 разговора с историка доцент г-р Христо Темелски, директор на Църковно-историческия и архивен институт при БПатриаршия.

– Редица автори и изследователи пишат за т. нар. „романтичен екзархийски период“, продължил цели 83 години. Романтични възгледения или тежка борба бележат този период от българската история?

– Този термин е неудачен и той се употребява от лица, които изобщо не познават както трябва църковната ни история. За никаква романтика не може да става дума, защото през цялото това време имаме непрекъсната борба за утвърждаване на българската църковна неза-

висимост. Българската екзархия е рождена на възрожденските ни дейци и винаги е била трън в очите на Цариградската гръжка патриаршия, на съседни, на разни чужди елементи и дори на наши опоненти. Така е от първия до последния ден на нейното съществуване.

– Как точно се създаде Българската екзархия и според Вас като историк каноничен акт ли е нейното провъзгласяване?

– Църковно-народната борба, подобно и на движението за новобългарска просвета и култура, била легално движение, официално основано на издадените от турското правителство реформни актове – Хатишериф (1839 г.) и Хатихумаюн (1856 г.). Легални били формите и методите на тази борба, затова тя с основанието се нарича „мирнен“ етап на българската национална революция.

На стр. 6

ХРОНИКА

България

Българският патриарх Неофит се среща с президента Румен Радев

От стр. 1

и сътрудничество между Република България и Република Македония, който укрепва взаимното доверие, насърчава развитието на двустранните отношения и представлява положителна стъпка в процеса на европейска интеграция на Република Македония. Отбелязана бе и духовната родственоост на България и Република Македония.

Патриарх Неофит запозна държавния глава с внесено в Канцеларията на Светия Синод писмо от Македонската православна църква, с което се призовава за възстановяване на евхаристийното единство на БПЦ „с възобно-

ната Охридска архиепископия в лицето на МПЦ“, и го увери в добрата воля от страна на Българската патриаршия да се търсят пътища за неговото благополучно разрешаване. Този въпрос предстои да бъде разгледан на заседание на

Св. Синод на БПЦ, като темата за автокефалността на Македонската православна църква ще бъде обсъдена и с останалите Поместни православни църкви.

Отдел „Връзки с обществеността“

Президентът на България Румен Радев посети Пловдивска митрополия

На 1 декември президентът на Република България Румен Радев посети Негово Високопреосвященство Пловдивския митрополит Николай в Светата митрополия веднага след като даде началото на тазгодишната „Българска Коледа“ в Университетска болница „Св. Георги“ в Пловдив.

Митрополит Николай благослови начинанието, което се провежда за 15-а поредна година. Негово Високопреосвященство подчерта огромното значение на благотворителността като християнска добродетел и поздрави президента Радев за това, че продължава тази човеколюбива инициатива.

Г-н Радев, който за пръв път посещава Пловдивска митрополия в качеството си на държавен глава, беше приветстван от митрополит Николай с думите: „Радваме се искрено и благодарим на Бога да посрещнем българския държавен глава с признателност за Вашето високо християнско, православно и родолюбиво съзнание и за значението на делото на БПЦ в тези трудни времена на духовни изпитания и на духовна обрканост в целия свят, които в частност засягат и нашето Отечество и нашия благочестив народ. Щастлив съм от името на целия клир на Пловдивска епархия, на Божия народ, на христолюбивото ни паство и лично от свое име с думите „Благословен грядий во имя Господне!“ да Ви приветствам с „добре дошъл“.

В отговор Президентът благодари за оказана

та му чест и изтъкна значението на вярата в съвременния модерен свят и на Светата Църква. „Ние имаме невероятно богата история. Но нашата история ни е научила, че и в най-тежките моменти на криза, от какъвто и да е характер, ние сме се справяли като народ и сме възкръсвали благодарение на вярата. Колкото и да са напреднали технологиите, в наше време народът има нужда от вяра, има нужда от единение. Съвременето ни е много трудно предсказуемо и много противоречиво. Българинът се уповава на своята Църква и на своята вяра. Ние много разчитаме, и аз като държавен глава, че нашата Църква точно в такива предизвикателни периоди ще стои близо до своя народ, както го е правила винаги в нашата история“.

Държавният глава сподели констатацията си, че днес Църквата и българското духовенство са в тежко положение и увери, че като една от своите мисии вижда застъпничеството пред изпълнителната власт и пред политическите сили за подобряване на социалното

положение на духовенството, като това стане равноправно, равнопоставено и на пропорционална основа спрямо другите основни вероизповедания в държавата.

„Ние нямаме бъдеще, ако не стоим единни и обединени като народ. Единствено вярата е тази, която обединява хората в нашето предизвикателно съвремие. Наистина разчитаме на вас, на вашата мъдрост, на вашата морална сила, родолюбие и най-вече – вяра“ – каза още президентът на България Румен Радев.

В хода на срещата бяха обсъдени и други актуални въпроси, като беше изразена взаимната убеденост, че има теми, по които близкото взаимодействие между Църквата и държавата е повече от наложително.

Президентът Румен Радев получи от Пловдивския митрополит Николай ценни дарове: икона с образа на Царя на царете Исус Христос и екземпляр от посланието на св. патриарх Фотий до княз Борис-Михаил „Кое е работа на един княз“.

Пловдивска митрополия

РЕШЕНИЕ на Св. Синод по повод отправено писмо от Македонската православна църква

Свети апостол Павел учи за Църквата, че е тяло Христово, като казва: „И кога страда един член (от тялото Христово), страдат с него всички членове; кога се слави един член, радват се с него всички членове“ (1 Кор. 12:26).

§ 1. Св. Синод на Българската православна църква – Българска патриаршия в заседанието си на 27.11.2017 г. – пълен състав, разгледа писмо, вх. № 676/14.11.2017 г., на Македонския архиепископ Стефан, Председател на Св. Синод на МПЦ.

Българската православна църква – Българска патриаршия никога не е била безразлична към страданията на Македонската православна църква, поради което, след направени разисквания,

Св. Синод единодушно РЕШИ:

При положение, че МПЦ признава БПЦ-БП за своя Майка-Църква, БПЦ-БП със съзнание за своя свещен дълг поема ангажмента да окаже пълно съдействие, като ходатайства и се застъпва пред Поместните православни църкви, предпри-

емайки всичко необходимо за установяването на канонически статут на МПЦ.

§ 2. Във връзка с предходното решение,

Св. Синод РЕШИ:

Определя Синодална архиерейска комисия за преговори с МПЦ и останалите Поместни православни църкви за установяването на канонически статут на МПЦ в състав: Старозагорски митрополит Киприан – председател, и членове: Ловчански митрополит Гавриил, Пловдивски митрополит Николай, Западно- и Средноевропейски митрополит Антоний, Варненски и Великопреславски митрополит Йосиф, Неврокопски митрополит Серафим, Русенски митрополит Наум и Врачански митрополит Григорий.

27 ноември 2017 г.

Следват подписите на Българския патриарх Неофит, Прегседател на Св. Синод, и митрополитите, членове на Св. Синод

ПИСМО от Македонската православна църква – Охридска архиепископия от 9 ноември

Светият архиерейски синод на Македонската православна църква – Охридска архиепископия (МПЦ-ОА), на своята редовна сесия, състояла се на **9 ноември 2017 г.** в Македонската архиепископия в Скопие, посвети сериозно внимание на статута на МПЦ-ОА и евхаристийното единство с Поместните православни църкви. В този дух, Синодът единодушно реши да отправи няколко предложения и молби към сестрата Българска православна църква. Именно:

– Българската православна църква – Българска патриаршия, имайки предвид единството на Православната църква и реалните духовни и пастирски нужди, да възстанови евхаристийното единство с възобновената Охридска архиепископия в лицето на Македонската православна църква.

– Македонската православна църква – Охридска архиепископия ще припознае и признае Българската православна църква – Българска патриаршия като Майка Църква, която първа приема и признава нейната автокефалност, същата уведомява и актуализира, пред-

ставява и се застъпва за нея пред Вселенската патриаршия и пред другите Поместни църкви.

– С поддписването на съглашение от предстоятелите на двете църкви, да се възстанови евхаристийното единство и между всички техни епископи, което ще бъде основа за безпрепятственото възстановяване на евхаристийното единство и с епископите от останалите Поместни православни църкви.

– За признаването и възстановяването на евхаристийното единство Българският патриарх известява Вселенския патриарх, както и предстоятелите на другите Поместни православни църкви.

Изразяваме надежда в Господа, че тези наши предложения и молби ще бъдат приети от Светия Синод на Българската православна църква, за радост на свети Климент Охридски и за благо на целокупната църковна пълнота.

Прегседател на Светия архиерейски синод на Македонската православна църква, Архиепископ Охридски и Македонски СТЕФАН

Благодарствено писмо от МПЦ-ОА

Светият архиерейски синод (САС) на Македонската православна църква – Охридска архиепископия (МПЦ-ОА), изразява благодарност към Негово Светейшество Българския патриарх г-н Неофит, както и към членовете на Светия Синод на Българската православна църква (БПЦ), които днес, 27 ноември 2017 г., на своето заседание в Синодалната палата в София, взеха Решение относно изпратеното писмо от САС на МПЦ-ОА (САС бр. 181/2017).

Македонската православна църква и Българската православна църква имат отговорност пред своите едновярни, благочестиви и православни народи, които от

векове споделят по тези земи общи християнски ценности.

Приетото Решение на Светия Синод на БПЦ, дава надежда за окончателното разрешаване на легитимността на автокефалния статут на Македонската православна църква в семейството на Поместните православни църкви. Очакваме и занапред Българската православна църква да бъде постоянен сътрудник на МПЦ-ОА в постигането на тази богоугодна цел.

От Канцеларията на Светия архиерейски синод на Македонската православна църква

Среща между патриарх Неофит и премиера Бойко Борисов

Министър-председателят Бойко Борисов се срещна с Негово Светейшество Българския патриарх Неофит в Патриаршеския дом, за да разговарят по въпроса за ремонта на патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“. Двустранната среща се състоя на **6 декември** по покана на Българския патриарх.

След като обсъдиха предприетите до този момент стъпки, премиерът разпореди на министри да му представят варианти за ремонта на катедралата.

На заседанието на Министерския съвет по-рано през деня кабинетът взе решение да отпусне 940 хиляди лева по бюджета на Министерския съвет за Дирекция „Вероизповедания“, за довършително-ремонтни дейности и изграждане на комуникациите в южното крило на манастира „Св. вмчк Георги – Зограф“ на Света Гора, Атон. Средствата ще са достатъчни за

цялостната реконструкция на крилото и са осигурени чрез реструктуриране на разходите и трансферите по централния бюджет за 2017 г.

В израз на благодарност игуменът на Зографския манастир схиархимандрит Амвросий подари на г-н Борисов копия на чудотворната икона „Св. Георги Зограф“.

Отдел „Връзки с обществеността“

ЦЪРКОВНИ КАЛЕНДАРИ – 2018 г.

Излезе от печат новият православен календар за 2018 година (джобен и степен), издание на Синодално издателство на БПЦ-БП.

Приканаме всички православни християни да купуват и ползват именно тези издания на църковния календар, защото те съдържат точно и правилно упоменати църковните празници.

Календарите могат да се закупят от православните храмове в страната и от Св. Синод на БПЦ.

Цената на джобното календарче е 1,50 лв., на степеня – 1,50 лв.

За информация: тел. 02/987-56-11, в. 205 (Добрин Христов).

Сияйният образ на Господ Иисус Христос

Нищо в този свят не е трайно и вечно. Всяко земно битие и съществуване носи върху себе си печата на променливостта; то е подчинено на закона за преходността. Всичко е „като сын – като трева, която сутрин пониква, сутрин цъфти и се зеленее, а вечер клюмва и изсъхва“ (Пс. 89:6). Вторият хор от Шилеровата трагедия „Годеницата от Месина или враждуващите братя“ художествено изразява закона за преходността: „Народи изчезват, имена потъват в забвение, тъмна забрава простира мрачните си вълни върху цели родове“.

Народи изчезват. Щом разтворим страниците на древната история и се зачетем в техните редове, пред нашия взор се изправят велики народи, творци на висока материална и духовна култура, от които днес не е останала почти никаква следа. Къде са древните шумери, които се смятат за създатели на първата култура на Изтока? Къде са древните египтяни, чиято огромна мъдрост е вложена във величествените пирамиди и съхранена до наши дни? Изследванията показват, че на тях били известни много научни тайни, които векове били скрити за съвременния учен. Загледаният образ на сфинкса, който свидетелства за проникновената мисъл на древните египтяни и до днес не е разгадан. Нима има културен човек, които да не се е възхищавал от вавилонските архитектурни паметници, от асирийските кинописни надписи, от египетското изкуство, от римската държавническа мъдрост? Но къде са техните славни творци – древните вавилоняни, асирийци, емини и римляни? Те са изчезнали и само спомен свидетелства за съществуването им. Тъмна забрава простира мрачното си було върху цели народи и родове. „Род прехождя и род дохожда“ (Екл. 1:4) – казал премъдрият Соломон.

Колко величествени имена пъстрят страниците на световната история! Колко царе и фараони, тирани и деспоти, монарси и диктатори са заставяли поданиците си да тръпнат в уплаха и да благоговейт страхопочитателно пред имената им! Народи са треперили от имената на Рамзес, Александър Македонски, Цезар, Нерон, Атила, Чингис хан, Наполеон.

И какво е тяхното значение днес? Те са загубили звучност за ухото на съвременния човек и едва ли имат някаква власт над волята му. С тях се занимават историци. Някога Наполеон казал, че хиляди хора с въодушевление отиват на смърт за него и с това изразил една истина. Но днес неговото влияние над умовете и сърцата на хората е преминало и то не е в състояние да застави никого да понесе дори най-слаба болка за него.

Не по-малко славни от имената на могъщите владетели са имената на основателите на религии, на мъдрещи и философи. Буда и Конфуций, Заратустра и Мохамед, Платон и Аристотел, Кант и Хегел, Шопенхауер и Ницше – това са чувовни имена, които са произнасяни с благоговение и с надежда от милиони хора. Обаче днес и те са загубили голяма част от своето обаяние и техният чар няма предишната сила. Носителите на тези имена пльнат страниците на многотомни истории на религиите и на философията. И днес има много хора, които принадлежат към назовавани с тези имена общества – съюзи, дружества; но самите носители на тези имена, техните личности ден след ден избледняват, загубват очертание, потъват в потока на преходността.

Имената на безброй първосвещеници и свещеници, жреци и бракули, пратеници на небето, вещатели на Божията воля са били произнасяни със затенен дъх и съкровена вяра. Иероглифните надписи в Египет, кинописните плочки във Вавилон, папирусните свитъци от древността ни известяват техните имена и ни разкриват техните дела, но всичко това отдавна е забравено и не трогва никое съвременно сърце. Над повечето от тях е паднало непрогледното було на забравата. А тези, които все още се споменават, са мъртви имена и безжизнени образи.

Така законът за преходността полага своя печат върху всяко земно величие и го забулва в мрака на съмнителен спомен или на пълната забрава.

„Народи изчезват, имена потъват в забвение, тъмна забрава простира мрачните си вълни върху цели родове“.

Един Учител, един Пър-

восвещеник, един Цар обаче не е подвластен на закона за преходността. Той е Иисус Христос, основоположникът на нашата вяра, извършителят на нашето спасение. Чрез богочовешката Си природа и чрез божествената Си мисия Той се издига над времето и пространството и не е подчинен на техните закони. Нашият духовен опит, свещената и църковната история свидетелстват, че името на Иисус Христос е вечно живо. „Бог – според думите на св. апостол Павел – Го високо издигна и Му даде име, което е по-горе от всяко име“ (Филип. 2:9).

Личността на Иисус Христос е вечно сияйна. Делото на Иисус Христос е увенчано с вечна и неувяхваща слава.

Иисус Христос е вечната светлина,

която просвещава всеки човек, идващ на света (Йоан. 1:9). Тази светлина е пълна с живот и никога не изгасва. Тя свети победно в мрака и мракът не може да я овладее и загаси (Йоан. 1:5). В най-трагичния и най-черния миг от историята на човечеството, когато силите на тъмнината приковаха божествената Праведник на Голготския кръст, те написаха името Му върху кръста на свещения език на Израил, на философския език на Елада и на цезарския език на Рим. В този обикновен на пръв поглед факт има необикновено съдържание и дълбока символика; той сочи универсалността и всемирността на Христовата личност и на Христовото дело.

Иисус Христос е вечен Учител, вечен Първосвещеник и вечен Цар

Всички други религиозни учители създавали учение за определено време и с временно съдържание. Всички други първосвещеници възнасяли молитви и принасяли жертви пред Бога за опрощаване на греховете на отделни лица и народи. Всички други царе основавали по-големи или по-малки царства, които просъществували по-продължително или по-непродължително време и след това загубвали своята мощ. Иисус Христос е вечен Учител, защото Той „с кротка реч за обич на уста“ извес-

ти учение за всички хора през всички времена.

Иисус Христос е вечен Първосвещеник, защото Той принесе Себе Си в жертва за изкупване греховете на целия свят и „път от земята в небесата проправи“.

Иисус Христос е вечен Цар, защото Той основа духовно царство, което обгръща в себе си всички народи и което ще пребъде навеки. Милиони хора и днес се назовават с името на Иисус Христос, живеят с вяра в Него и, ако потърбавя, са готови да пожертват дори собствения си живот, за да останат верни на християнската си вяра и на християнската си дълг.

В личността и делото на Иисус Христос се съдържа безмерна сила, която стои над пространствените и времевите измерености, която е предначертана за всички хора, за всички народи, за цялото човечество през всички времена, която е вечна. Това се дължи на изключителността и неповторимостта на Христовата личност и мисия. За никого не може да се каже с основание това, което е написано за Иисус Христос в „Послание до евреите“: „Иисус Христос е същият вчера и днес, и векови“ (Евр. 13:8). Многовековната история доказва истинността на този новозаветен текст, а не остроумни алегорични тълкуватели.

Вече двадесет века изминават от великия исторически момент, когато ангелският хор възвъсти раждането на Иисус Христос на земята чрез чудна песен – напълно подходяща да характеризира вечната мисия на Иисус Христос в света: „Слава във висините Богу, и на земята мир, между човешките благоволение!“ (Лука. 2:14).

Вековете с нищо не са потъмнили сияйния образ на Иисус Христос. Нещо повече, като че ли с всеки изминал ден духовно-нравственото величие на Иисус Христово нараства, защото с нравствения, социалния и културния напредък възраващият човек става все по-способен да отстранява историческите напаствания върху личността и делото на Иисус Христос и да ги вижда в тяхната първична, вечно неизменна и валидна същност.

Проф. Иван ПАНЧОВСКИ

От стр. 1
По-важни научни трудове

Научно-богословското творчество на проф. д-р Иван Панчовски е обхрило по своя обем и богатост на религиозно-философски, духовни, нравствени, етични, културно-исторически, педагогически и социологически идеи. Неговите трудове могат да се групират и систематизират както хронологично, така и тематично в няколко основни насоки.

Научни трудове по Православна християнска етика

През този първи период по-важните му книги са: „Пътят на модерния човек към Бога“, С., 1943; „Психология на религията“, С., 1943 – фундаментален и единствен по рода си труд в българската богословска наука и до днес; „Модерният човек пред живота, смъртта и безсмъртието“, С., 1944; „Естествена наука и религия“, С., 1944; „Религията на естествениците“, С., 1945.

Една от крупните фигури на българската богословска наука

„Някога нашите предци живееха изключително със своята вяра. От нея те черпяха животилни сили в своята борба за повече истина и правда в живота. Вярата беше основна стихия на техните души и светилник на техните умове. Тя осъществява пътя им в свещените храмове да живеят при по-прилични условия, макар и да не се ползваха от таква удобствата, а сякаш нито е наблюдавали съвременната наука и техника, бяха доволни от живота. Техните души се облягаха в тихите и приятни води на християнската вяра, тежките сари зорка като живи жертвеници, от които се излъчваше пламъкът на светобайна любов към ближия. А техните воли – творци и непоколебими като гранитни скали – люциозно осъществяваха Божията правда в живота.“

През 1944 г. д-р Иван Панчовски става преподавател в Богословския фа-

култет и тогава разработва и публикува серия от научни изследвания – главно статии и статии за отношението между религия и етика, съдържани в религиозно-философски анализи и богословска критика на определени постановки от областта на философската антропология, метафизическата философия и ценностната етика на германските философи Макс Шелер и Николай Харتمان.

През 1949 г. при закриването на Богословския факултет и отделиването от Софийския университет Иван Панчовски е интерниран извън София заедно със семейството си и споделя съдбата на някои други професори и преподаватели по богословие, завършили в Германия. През този период някои от книгите му са конфинирани като буржоазни религиозни изследвания и той е подложен на известен натиск от страна на новата комунистическа власт заради наличието в тях на определена критика срещу идеологията на комунизма. Става дума за един параграф в една от първите му книги, озаглавен „Идеологическите заблуди на комунизма“, заради който е гетриран като „буржоазен мислител“ и анкетнически автор.

През 1957 г. излиза фундаменталният труд на проф. Иван Панчовски, „Въ-

ведение в Нравственото богословие“, който представява задълбочено и цялостно богословско-систематично изследване за същността на религията и същността на нравствеността от гледна точка на православното богословие, християнската философия на религията и християнската етика.

„С напредъка на науката, с разрастването на културата и с усложняването на живота като че ли все по-трудно и по-неприходливо става пътят, по който човека да оуна конне да влезе в общение с Бога. По пътя на модерния човек към Бога са издигнати безброй препятствия, идоци от науката и философията, от културата и цивилизацията, от социални и политически течения и дори от самата духовна структура на новото време.“

Този труд е продължение и надграждане на досегашните му трудове и заедно с „Психология на религията“ представлява кардинално съчинение на българ-

ски коментира и дава критична рефлексия и оценка от християнска гледна точка върху много от идеите на Рудолф Ото, Уилям Джеймс, Макс Мюлер, Фридрих Шавермакер, Анри Бергсон, Имануел Кант, Макс Шелер, Николай Харتمان, Карл Ясперс, Йоханес Ремке и християнските руски мислители Владимир Соловьев, Ф. Достоевски, Семьон Франк, Николай Бердяев, Борис Вишеславцев и други съвременни богослови (Карл Барт и Емил Брунер), рели-

гиозни философи, историци и философи на религията. В края на 50-те години е публикувано монографичното изследване на проф. Иван Панчовски „Личността на Исус Христос“ (1959), което е издадено след това и на сръбскохърватски език заедно с други две негови книги. Това съчинение има важно значение в областта на християнската апологетика, православната христология, християнската етика и систематическото богословие.

През следващото десетилетие на 60-те години проф. Панчовски разработва и публикува също така много и значими свои научни изследвания, като по-важните от тях са следните: „Методология на Нравственото богословие“, С., 1962; „Нравствените възгледи на старобългарските мислители“, С., 1966; „Християнската любов към Бога“ – ГДА, 1967; „Етика на християнската любов“, Ниш, 1965; „Християнска любов към ближните“, С., 1977.

Чрез тези и много други свои фундаментални научни трудове проф. д-р Иван Панчовски разработ-

ва широко разгърната и съвременна по своя характер богословска система на Православната християнска етика, която обхваща много широк спектър от въвеждателни, исторически, морално-философски, антропологични, христологични, сотериологични, аретологични и социално-етически аспекти на християнската нравственост.

През 1980 г. проф. Иван Панчовски е пенсиониран заедно с други преподаватели от Духовната академия, представяващи старото поколение изследователи, заклещавано идеологически от тогавашните управници като „буржоазни професори“. Независимо от това, че е отстранен от активна преподавателска дейност, той продължава да работи в областта на научните изследвания, да сътруднича на Светия Синод и в международната дейност и богословския диалог и да публикува много свои богословски трудове.

През този период проф. Панчовски продължава да следи активно развитието на западната богословска наука, да дава отзиви за нови книги, за нови научни и богословски трудове и да си кореспондира със свои колеги от Германия и други западноевропейски страни. Участва в множество богословски и международни диалози по въпросите за спасението, междуцърковното сътрудничество, екологичната криза, миротворното служение и изнася доклади, лекции и научни тези на конференции, симпозиуми и научни форуми. През този период са публикувани също така много важни негови трудове и научни изследвания, сред които може да се посочи студията му за св. Методиј Славянобългарски в Годинищна на Духовната академия през 1986 г., а също така и множество статии в църковните периодични издания.

След земаната кончина на проф. Иван Панчовски (на 2.11.1987 г.), и най-вече

по актуални социално-етични, екологични и био-етични въпроси за семейството и брака, възпитанието на подрастващите, ролята и мястото на жената в Църквата и обществото, околната среда, социално-етическата проблематика на труда, мира, собствеността и социалната справедливост; църковно-обществените отношения; между-християнските връзки и международни проблеми и условията на динамичното развитие на съвременния свят и политическите проблеми на мира и военната надпревара между Изтока и Запада през Студенатата война.

Научно-богословските изследвания на проф. Иван Панчовски са творчески, иновативни и актуални и представляват жива и действителна връзка между духовната традиция на Православното и светотеческото предание на Църквата, от една страна, и съвременните религиозно-философски, етически и социални проблеми на модерния човек и днешния свят.

Християнската етика, която Иван Панчовски разработва и разгръща систематично в своите научни трудове е вкоренена в българската духовна традиция на Кирило-Методиевото дело и възрожденската християнска култура и е основана на заветите на св. Иан Рилски, преп. Паисий Хилендарски, преп. Ахим Неофит Бозевски, св. Софроний Врачански и българските възрожденски духовни будители и просветители.

Чрез своето обширно и разностранно творчество проф. Иван Панчовски се превръща в една от крупните фигури на българската богословска наука и остава до днес като безспорен авторитет в много области на православната християнска етика и систематическото богословие. Поклон пред светлата му памет!

Доц. д-р Костадин НУШЕВ

Две хиляди години християнството заема важно място в живота на човечеството. То е било и продължава да бъде огромна духовна сила. Къде е неизчерпаемият първоизвор на тази сила? Вярващият човек знае от непосредствен духовен опит, че първоизворът е богочовешката личност на Исус Христос. Въпреки това в различни времена се проявявали тенденции да бъде отгледано християнството от Исус Христос, то се представяло като еkleпктичен синтез от езически митове и митични философски учения или като създаване на апостолите Петър, Павел и Иоан. Един от споменатите Исусови апостоли бил по-лошал основите на християнството, а не Исус Христос. Поради това всъщност прибвяло да се говори за петрицизм, павлинизъм или иоанизъм, а не за християнство. Следователно християнството се остава без Исус Христос, без Неговата богочовешка личност, без Неговото въздигнато учение, без Неговата изкупителна жертва и без Неговото постоянно духовно присъствие в Църквата и в света.

Тези тенденции сами по себе си са странни. Човек се удивлява и недоумява защо е прибвяло на апостолите Петър, Павел, Иоан или на някое друго неубезно лице да създава учение, като в неговата основа полага „мит“. Тази странност се уславя още повече и прибвява напълно заедно с алогичен, дори цяло невяротен характер, като се има предвид, че Вярата и проповядването на „мита“ за Исус Христос три века е трябвало да се запазва с висока цена на преследвания, гонения, мчнения и смъртно наказание. В цялата Римска империя проповедниците и изповедниците на Исус Христос били обявявани за врагове на държавата и на целия човешки род, поради което били изгаряни на кладя, развявани на кръстовете, хвърляни на църковите арене за разкъсване от диви зверове, забивани със и без съд, подлагани на преследвания и мчнения. И въпреки това за нищо на света не се отричали от Вярата си в Исус Христос, а не в Петър, Павел, Иоан или в някой друг апостол. С Неговото свято и спасително име претърпявали нечовешки изтезания и с мъртва на уста опитвали дори в страшните обятия на сънница.

В християнството Всъщно е свързано с Исус Христос и без Него то се разпръска като дим и не остава след себе си никаква следа. Цялото съзряване на християнството и пълнотата на християнския живот са събрани в лицето на Исус Христос. Християнството води своето начало от Исус Христос; Той е негов Основател и невидим Глава на Църквата.

Живеещт на християнството се състои в Жива Вярта в Исус Христос и в благодатно общение с Него; то е живот в Исус Христос, чрез Исус Христос и за Исус Христос. Християнството е единство на Вярващите в Църквата, а и Църква Христова. В нея се възля през Вратата на св. Кръщение, а то е Кръщение в името на прлчния Бог, Чиемо Второ Личие е Въплътено в Исус Христос. Никой не достига при Бог Отец освен чрез Исус Христос (Иоан. 14:6), защото само чрез Него ние се помървяваме с Бога и Възстановяваме заубезното си богоусовство. Никой не получава даровете на Светия Дух и не Води благодатен живот без Исус Христос, защото Утешилшат – Духът на истината и живота, Коийто Вечно оужда от Отец, се изпраща чрез Исус Христос и в името на Исус Христос (Иоан. 14:26; 15:26). Никой не е действителен член на Църквата Божия и не може да из-

върши християнско дело, не може да възпята у себе си християнско добротелство, не може да напредва по пътя на християнското усъвършенстване, не може да прибвие Венеца на Вечния Живот, Коийто Христос. Бог ще възлюжи на тези, които са възлюбил Неговото явяване (2 Тим. 4:8; Откр. 2:10), ако не живеят в благодатно общение с Исус Христос, ако не пребвгва в Него и ако не черпи от Него сили за обновен живот и за светлостно-Въдигнато. Коийто пребвгва в Исус Христос – в Него той дава добър плод, защото без Исус Христос не може да върши нищо (Иоан. 15:5).

Исус Христос е Въплътението на превъдига Бог Слово, чрез Коемоо Всъщно е станало и без Коемоо не е станало нищо едно от това, което е станало (Иоан. 1:3). Ето защо Той е Вечният избор на живота и спасенията, на истината и красотата, на правдата и любовта – на Всъщно Въдигнато и божествено в Света, на свъщрештвото, на пълнотата и на блаженството във Вечността.

Земният живот на Исус Христос е най-Великото съдоточе; в него предвечното божествено Слово се гредоточа до земята и възприема в Себе Си човека, за да осени земята с небесното сиinne на Вечността и да отвори за смъртния човек чертозите на Вечния Живот. Тъй като Исус Христос е Въплътението на превъдично божествено Слово, Той Сам е вечен; в Неговото божествено-Вещно лице се среща и съвръща Вечността преди сътворяването на света с Вечността на новата земя и нобото неба. Поради превъдиганата Си божествена природа и поради Вечната Си спасителна мисия в света „Исус Христос – според думите на Блаз Паскал – е целта на Всъщно и центърът, към Коийто Всъщно се стреми. Коийто познава Него, той познава основата на Всъщно неща“. Следователно за Вярващото съзнание не само християнството, но целият духовен живот на човечеството в извесен смисъл е христотенцентрен. Вярващият не се смущава от обстоятелствата, че Видимо Исус Христос бива мук и там отпращан; Това са епаноуди в христотенцентричния вътрешен живот на света и във Великото му движение към Вечността, чийто център е Исус Христос.

Тази боготворена философско-историческа истина особено настъпчиво се Внедрява в съзнанието на Вярващите от св. апостол Иоан Богослов и от св. апостол Павел. Св. апостол Иоан Богослов последователно разкрива мълчанията за Въплътението на превъдично Бог Слово в историческото лице на Исус от Назарет, чрез Коемоо Всъщно стана и без Коемоо не стана нищо едно от това, което е станало (Иоан. 1:3). Той е алфа и омега, начало и блик, първият и последният; Той е Озми, Коийто е, Коийто е бил и Коийто учее, Всебръжжият (Откровение 1:8, 10, 17; 2:8; 21:6; 22:13). В същия дух св. апостол Павел учее, че чрез Въплътението в историческото лице на Исус от Назарет Единороден Божий Син е създадено Всъщно, що е на небето и що е на земята, Видимо и невидимо. Той е по-напред от Всъщно и Всъщно чрез Него се държи. Нещо повече, не само чрез Него, но и за Него е създадено Всъщно. В Него блаволивото Отец да обхваща цялата пълнота, и чрез Него да помри със Себе Си Всъщно, било земно, било небесно (Кол. 1:17, 19-20; Еф. 1:2, 10). Бог Го високо издигна и Му даде име, което е по-горе от всяко име, та в името на Исус да преклонят колена Всъщно небесно, земно и подземно (Фил. 2:9-10; 1 Кор. 15:27-28; Еф. 1:20-22).

На Христовамата личност и в най-скромна служба на Неговата духовно-обновителна и спасителна мисия в света са посветени тези размисли. Дано те послужат личността и образът на Исус Христос да бъдат долавяни Все по-пълно в Божествена им премисрост, в светлостно усъвършенство, в сиянината им красота и в безмерната им духовна сила!

Личността на Господ Исус Христос

Проф. Иван Панчовски

Върши християнско дело, не може да възпята у себе си християнско добротелство, не може да напредва по пътя на християнското усъвършенстване, не може да прибвие Венеца на Вечния Живот, Коийто Христос. Бог ще възлюжи на тези, които са възлюбил Неговото явяване (2 Тим. 4:8; Откр. 2:10), ако не живеят в благодатно общение с Исус Христос, ако не пребвгва в Него и ако не черпи от Него сили за обновен живот и за светлостно-Въдигнато. Коийто пребвгва в Исус Христос – в Него той дава добър плод, защото без Исус Христос не може да върши нищо (Иоан. 15:5).

Исус Христос е Въплътението на превъдига Бог Слово, чрез Коемоо Всъщно е станало и без Коемоо не е станало нищо едно от това, което е станало (Иоан. 1:3). Ето защо Той е Вечният избор на живота и спасенията, на истината и красотата, на правдата и любовта – на Всъщно Въдигнато и божествено в Света, на свъщрештвото, на пълнотата и на блаженството във Вечността.

Земният живот на Исус Христос е най-Великото съдоточе; в него предвечното божествено Слово се гредоточа до земята и възприема в Себе Си човека, за да осени земята с небесното сиinne на Вечността и да отвори за смъртния човек чертозите на Вечния Живот. Тъй като Исус Христос е Въплътението на превъдично божествено Слово, Той Сам е вечен; в Неговото божествено-Вещно лице се среща и съвръща Вечността преди сътворяването на света с Вечността на новата земя и нобото неба. Поради превъдиганата Си божествена природа и поради Вечната Си спасителна мисия в света „Исус Христос – според думите на Блаз Паскал – е целта на Всъщно и центърът, към Коийто Всъщно се стреми. Коийто познава Него, той познава основата на Всъщно неща“. Следователно за Вярващото съзнание не само християнството, но целият духовен живот на човечеството в извесен смисъл е христотенцентрен. Вярващият не се смущава от обстоятелствата, че Видимо Исус Христос бива мук и там отпращан; Това са епаноуди в христотенцентричния вътрешен живот на света и във Великото му движение към Вечността, чийто център е Исус Христос.

Тази боготворена философско-историческа истина особено настъпчиво се Внедрява в съзнанието на Вярващите от св. апостол Иоан Богослов и от св. апостол Павел. Св. апостол Иоан Богослов последователно разкрива мълчанията за Въплътението на превъдично Бог Слово в историческото лице на Исус от Назарет, чрез Коемоо Всъщно стана и без Коемоо не стана нищо едно от това, което е станало (Иоан. 1:3). Той е алфа и омега, начало и блик, първият и последният; Той е Озми, Коийто е, Коийто е бил и Коийто учее, Всебръжжият (Откровение 1:8, 10, 17; 2:8; 21:6; 22:13). В същия дух св. апостол Павел учее, че чрез Въплътението в историческото лице на Исус от Назарет Единороден Божий Син е създадено Всъщно, що е на небето и що е на земята, Видимо и невидимо. Той е по-напред от Всъщно и Всъщно чрез Него се държи. Нещо повече, не само чрез Него, но и за Него е създадено Всъщно. В Него блаволивото Отец да обхваща цялата пълнота, и чрез Него да помри със Себе Си Всъщно, било земно, било небесно (Кол. 1:17, 19-20; Еф. 1:2, 10). Бог Го високо издигна и Му даде име, което е по-горе от всяко име, та в името на Исус да преклонят колена Всъщно небесно, земно и подземно (Фил. 2:9-10; 1 Кор. 15:27-28; Еф. 1:20-22).

На Христовамата личност и в най-скромна служба на Неговата духовно-обновителна и спасителна мисия в света са посветени тези размисли. Дано те послужат личността и образът на Исус Христос да бъдат долавяни Все по-пълно в Божествена им премисрост, в светлостно усъвършенство, в сиянината им красота и в безмерната им духовна сила!

НАУЧЕН ФОРУМ

Конференция на тема „Научно-богословското дело на проф. д-р Иван Панчовски и разликата на Православната християнска етика в контекста на българската църковна и академична традиция“ състоя на 28 ноември в Богословския факултет на Софийския университет, където видният богослов преподава и се труци повече от 30 години и остава ярки следв във всички области на богословската наука. Научният форум се провежда в рамките на поредица от възломателни инициативи, посветени на проф. Панчовски по повод 30-годишнината от неговата кончина.

Личност с евровиски измерения, енциклопедична, с изключителна начетност и разностранни забръбчени интереси, която в петте-шесте за Църквата и богословството години на мексиканската власт апологетично утвърждава християнските нравствени ценности и Християнския идеал в противобес на ширещите се идеи на комунизма.

Доказател на конференцията разкриха различни страни от научните трудове на именития богослов: неговите религиозно-педагогически възгледи, трудовете му в областта на Православната християнска етика, богословските му възгледи в областта на Литургиката, Апологиката, Патрологията и Аполгологията, Историята на религиите, както и трудовете му в просветното дело на Църквата, чрез църковните периодични издания и публични беседи по въпросите на българската православна църква.

Сред участниците на конференцията бяха: проф. д. ф. н. Димитър Станков от БАН, доц. д-р Костадин Нушев от Богословския факултет на СУ, доц. д-р Владимир Техоанов от Философския факултет на СУ, доц. д-р Яков Иван Иванов и други.

От стр. 1

Тя продължила близо четири десетилетия и достигнала своя щастлив завършек през 1870 г. На 27 февруари с. г. султан Абдул Азис подписал ферман за учредяването на самостоятелна българска църковна йерархия под формата на Българска екзархия, независима в административно отношение от Цариградската гръцка патриаршия.

Благодарение на този ферман станало възможно възстановяването на изгубената в началото на XV в. българска църковна независимост. Цариградската пат-

та и масирана дейност на руското посолство в Цариград, което чрез граф Ингати-ев се стремяло да изгладни конфликтите и помири двете спорещи страни (българи и гърци), Вселенската цариградска патриаршия проявила непростима непреклонност и отказала да признае валидността на султанския акт. Цели две години и половина (и 17 дни) продължила грубата и безпринципна игра „кой – кого“, докато се стигнало до фаталния 16 септември 1872 г., когато Патриаршията от позицията на силата прибегнала до срамния и позорен акт на обявяването на схизмата.

ковни дейци, Цариградската патриаршия подготвила и свикала на 29 август 1872 г. голям поместен гръцки църковен събор, който на 16 септември с. г. провъзгласил Българската църква и българския народ за схизматични. Това тежко наказание било наложено, защото българите били обвинени, че внесли в Църквата филиетизма (т.е. племенното начало), чужд на църковното учение. На 17 септември 1872 г. оросът (съборното решение) за налагането на схизмата бил прочетен в Патриаршеския храм „Св. Димитър“, а на 24 септември с. г. – и в другите столични

и редица български възрожденски дейци. Проф. М. Дринов тъй стоял на гледището, че Екзархията трябвало да има за седалище град Охрид. Според екзарх Йосиф I „Македония е населена от 8 части българи и една част гърци“ и по население и по дух тя била „страна българска“. В нея живеели от 1 200 000 до 1 500 000 българи, затова екзархийският център трябвало да се запази в столицата на Османската империя. Това мнение на екзарха постепенно взело връх, тъй като било подкрепено от всички български църковно-народни дейци и от населението в Македония и Одринско.

В същото време Учредителното събрание в Търново приело и записало в конституцията на Княжеството (чл. 39), че това население в църковно отношение съставлява „неразделна част от българската църковна област“ и се подчинява на върховната духовна власт на Църквата, където и да се намира тя, като с това се потвърждавало единството на българския народ независимо от политическите граници, които го разделяли. Въз основа на това положение било осигурено редовно постъпление на средства както от епархиите в свободна България, така и от държавното съкровище, които щели да се използват за поддържане на екзархийското дело в Македония и Одринско. Необходимо е да се отбележи, че тези постъпления били законно право на Екзархията като общобългарска институция и тук в никакъв случай не може да се намеква за някаква пропаганда, каквито били другите народности и религиозни пропаганди в Македония и Одринско, поддържани и насърчавани от османската власт във вреда на българското население.

– Какви са достиженията на Българската екзархия до Балканските воювания?

– Идеалът на екзарх Йосиф I и неговата „велика длъжност“ да бъде духовен стълб на българщината и „да обедини всички български епархии в обятията на Екзархията“ били реализирани в значителни мащаби. До Балканските воювания екзархийския диоцез били включени 7 епархии, възглавявани от митрополити, и още 8 епархии, управлявани от „екзархийски наместници“. В този широк диоцез се наброявали около 1600 енорийски храмове и параклиси, 73 манастира и 1310 свещеници.

До края на 1913 г. Екзархията успяла да открие и да поддържа в Македония и Одринска Тракия 1373 български училища, от които 13 гимназии и 87 прогимназии с 2266 учители и 78 854 ученици. От всичките преподаватели само 19 били родени извън пределите на Европейска Турция. Възпитаниците на екзархийските училища не могли да разчитат на офицерска кариера или да заемат значителни служби в османската администрация, независимо от степента на образованието им. Малка част от тях продължили да учат в Русия и някои европейски университети. Почти всички поели пътя на народни учители и споделили нерадостната участ на сънародниците си. Постепенно младата българска интелигенция поела в свои ръце националното дело. Въпреки че Екзархията била привърженик на еволюционната политика, редица свещеници и учители създали и ръководили тайни революционни комитети, като формирали интелектуалния елит на национално-освободителната организация (ВМОРО). Така с легални средства Българската екзархия подготвила Македония и Одринска Тракия за евентуално бъдещо обединение с българската държава.

Следва

Интервюто взе:**Александра КАРАМИХАЛЕВА****ИНТЕРВЮ****Изстраданата ни църковна независимост****– Известно е, че на Първия църковно-народен събор в Цариград през 1871 г. са били допуснати и представители на македонските епархии, нефигуриращи във Фермана. Как се стига до това?**

– При подготовката на този събор възникнали разгорещени дебати около законността и целесъобразността на участието на представителите от т. нар. спорни епархии (именно македонските), които не били упоменати поименно в султанския ферман. Първоначално до тези епархии не била отправена покана за участие, което хвърлило в смут населението им.

Едва на 1 януари 1871 г., под влияние на демократично настроените църковно-народни дейци в Цариград, Временният Св. Синод отправил призив към българските общини в тези спорни епархии, за да изпратят и те свои избраници на Събора. На 3-то подготовително заседание (12 февруари 1871 г.) бил поставен въпросът за тяхното участие в заседанията, понеже някои представители били вече пристигнали и чакали пред вратата. Част от представителите, главно тези от търновско-русенската група, продължили да упорстват против участието им, с цел да не се дразни правителството. Обаче след изслушване на прочувствените изказвания на Тодор Кусев (по-късно монах и висш духовник под името Методий) от Пелагонийска епархия и Г. Кръстевич за единството на целокупния български народ, мнозинството гласувало да участват всички заедно и пълноправно при решаването на екзархийските дела.

– Каква е конкретната причина Българската църква да бъде обявена за схизматична и как тази схизма се отразила на българското църковно дело?

– Раздразнени от успеха на българското църковно дело, гръцките духовници още на 13 май 1872 г. свикали Патриаршески събор в Цариград, на който екзарх Антим I бил низвергнат (т.е. отстранен), митрополитите Панарет Плевдивски и Иларион Ловчански – афоресани (т.е. отлъчени от Църквата), а Иларион Макариополски – предаден на вечна анатема и на огнена геена. Но след като видяла, че това изобщо не смутило българските цър-

църкви, и в провинцията.

Налагането на схизмата изобщо не впечатлило възрожденския български народ, който бил готов да очаква всичко от страна на Цариградската патриаршия. Фактически тази схизма била рожба на безсилието на фанариотите да спрат успешното изграждане на българското екзархийско дело. Освен това тази схизма била наложена от псевдосъбор (а не от вселенски събор), който я обявил „под силния натиск на разюздания елинизъм не само в Цариград и в Атина, но и в най-отдалечените краища на Отоманската империя“. Както е известно, тя не е била призната от Йерусалимския патриарх Кирил, от Русия (която възприела позицията на мълчанието) и от други православни църкви, които обаче не дали официално становище.

Въпреки това схизмата тежала като позорно петно над нашата Църква в продължение на 73 години. Независимо от всички обективни трудности и непрекъснати пречки, българското църковно дело започнало да укрепва все повече от ден на ден. През 1873 г. били проведени плебисцити (допитвания) и Скопската и Охридската епархия били присъединени към екзархийския диоцез. Въпреки затрудненията от страна на Цариградската патриаршия и Високата порта, Българска екзархия бързо разгърнала широка творческа църковно-просветна и културна дейност, която затвърдила етнографските граници на българската нация, признати и от Великите сили. До 1878 г. в Македония имало екзархийски митрополити в Охрид, Скопие и Велес, а добре организирани църковни общини действали в Битоля, Прилеп, Струмица, Воден, Костур, Солун, Сяр, Одрин и др., които признавали Екзархията и под нейното ръководство изграждали църковно-просветното дело.

– Как се развива екзархийското дело след Освобождението?

– Веднага след Освобождението руската дипломатия поддържала становището, че седалището на Екзархията трябва да се намира в София или Пловдив, за да се създадат условия за вдигането на схизмата, която внесла разделение всред православните народи. На това мнение били

риаршия посрещнала с неприязън този акт на османската администрация и обявила, че в него има намеса на антиканоничност. Това обаче не отговаряло на истината, тъй като в султанския ферман от 27 февруари 1870 г. бил залегнал проектът на цариградския патриарх Григорий VI от 1867 г., както и ревизирият пак от него проект на двустранната българо-гръцка комисия от 1869 г. Освен това по същество ферманът с нищо не нарушавал историческите права на Вселенския патриарх, нито светите канони, приети на вселенски и поместни събори. Пет члена от фермана (3, 4, 6, 7 и 9) от общо 11 ясно и категорично говорят за поставяне на Българската екзархия в пряка връзка с Цариградската патриаршия и дори в известна зависимост от нея. В духа на църковните канони и в хармония с практиката на другите църкви били съставени и останалите пунктове на султанския ферман.

– Защо тогава Цариградската Вселенска патриаршия не прие този ферман и се стигна до остръ конфликт?

– Единствено чл. 10 от фермана създавал известни „затруднения“ за приемането му от Цариградската патриаршия. Това фактически е членът, който определял диоцеза на новата църковна област – Екзархията. Но докато в първичните проекти този диоцез е бил точно и поименно определен, то в официалния документ Високата порта заложила такъв текст, който да бъде постоянен източник на раздори между българи и гърци. Става дума за това, че във фермана били изброени поименно само 15 епархии, като за останалите, където живеело смесено население (това са най-вече епархиите в Македония), се предвиждало провеждането на всенародно допитване и ако 2/3 от православните пожелаели, могли да преминат към Екзархията. Това именно най-много подразнило Цариградската патриаршия, защото по такъв начин екзархийският диоцез оставал постоянно отворен и можел да се увеличава непрекъснато.

Това е било най-важната причина, Патриаршията да откаже първоначално формалното получаване на фермана, а след това и неговото признаване, и съответно неговото приложение. Въпреки активна-

СЕКТАНТСТВОТО – грех против любовта

„Моят син попадна в секта“. „Сектата ми отне бащата“. „Как да спасим близкия човек, попаднал в секта“. Такива и подобни заглавия на статии във вестници и в мрежата на интернет вече е невъзможно да удивят съвременния човек. Наред с епидемията на СПИН, с увеличаването на алкохолизма и наркозависимостта, проблемът с пагубното влияние на сектите в човешкото общество стои едва ли не на първо място по своята актуалност и значимост. Докато бедата не докосне близките и познатите ни хора, така наречените нови религиозни организации, или по-просто секти, може да се окажат безобидна алтернатива на установените религиозни традиции. И само след загубата на любимия съпруг, на любимото дете, напълноценния член на обществото, превърнал се в роб на псевдорелигиозна група, идва разбирането за опасността от „религиозния либерализъм“.

Сега е широко разпространено мнението, че всички религиозни организации могат да съществуват свободно. Хлядяха такива общества наричат себе си „християнски църкви“ и заявяват, че именно те са запазили истинското учение на Христос. Но нито една от тях не може да докаже древността на своята църква, нито апостолския произход.

Напротив, много секти се явяват повече като хаотично възникнали групи, експериментиращи в сферата на човешката психология и религиозност. Сектите съществуват от тогава, от когато съществува и християнството.

От историята ние знаем, че от самото начало на християнската църква са започнали да се появяват гностическите секти, а след това монтанизъм, манихейство и други. Сектантското изкушение винаги е присъствало в историята на Църквата. Винаги са се намирили хора, стремящи се да нарушат съюза на любовта между учениците на Спасителя и да посеят раздор. И древните, и съвременните сектанти със своята дейност допринасят за разделение на явяващите в Христос, за неразбиране на християнството и духа на християнската любов. Те стават послушно оръжие в ръцете на дявола, действащ на принципа „разделяй и владей“.

„За четящия светото Евангелие животът на Христос Спасителя представлява наистина много велики моменти, които изпълват душата му с някакво особено велико чувство – писал светият новомъченик архиепископ Иларион (Троицкий). – Но, може би, най-великата минута в живота на цялото човечество е тази, когато Господ Иисус Христос в мрака на южната нощ, под надвисналите сводове на зелените дървета, през които сякаш самото небе надничало към грешната земя с проблясващите ярки звезди, в Своята първосвещенническа молитва възгласил: „Отче Светий! опази ги в Твоего име, тях, които си Ми дал, за да бъдат едно, както сме и Ние... И не само за тях се моля, но и за ония, които по тяхното слово повярват в Мене, да бъдат всички едно: както Ти, Отче, си в Мене, и аз в Тебе, тъй и те да бъдат в Нас едно...“ (Йоан. 17:11, 20-21).

На тези думи на Христос трябва да обърнем внимание. В тях ясно е определена същността на цялото християнство: християнството не е някакво си отвлечено учение, което се приема с ума и всеки си го разбира сам за себе си. Не, християнството е общ живот, в който отделни личности се обединяват заедно, за да може тяхното единство да се уподоби на единството в Лицата на Светата Троица“.

Още от първите дни на своето съществуване апостолската община е признавала себе си за единна Църква и „от другите... никой не смееше да се допре до тях“ (Деян. 5:13). В своите послания апостол Павел сравнява единството на християнина в любовта с единството на членовете на едно тяло. „Както в едно тяло ние имаме много членове, но всички членове вършат една и съща работа, така и ние повечето сме едно тяло в Христа, а различни като отделни членове“ (Рим. 12:4-5; 1 Кор. 6:15; Еф. 1:23 и др.).

В продължение на много векове Сам Христос е обединявал и обединява всички явяващи в него чрез Причастяване с Неговото Тяло и Кръв в тайнството Евхаристия. Това свързване с Христос създава свързване и на хората един с друг и така се създава единното тяло на Църквата. Затова християнският живот всъщност е живот църковен. Благодарният огън на любовта, даден на земята от Спасителя, пренасян от Православната църква през многото векове чрез жестоките гонения, завинаги действено и реално съединява явяващите в Христос по целия свят. Всеки ден Църквата се моли „за мир по целия свят и съединението на всички“. Затова сектантите преди всичко грешат против великата Христова любов, която вече две хиляди години призовава към единство. Затова и Блажени Августин пише: „Всички отделили се от Църквата нямат любов“.

Сектата – затвореност и ограниченост

Какво наричаме секта? Известният специалист по сектите проф. Ал. Дворкин смята, че думата „секта“, обозначаваща някаква организация, за разлика от думата „ерес“, която по правило обозначава учение, има две възможни етимологии. Тя

произхожда или от латинското „secae“ – „отсичам“ (част от едното) или от латинското „sequi“ – следвам (за лидери, задаващи посока). От това е видно, че характерната черта на сектата се явява нейната ограниченост, „отсеченост“ по отношение на Църквата. Винаги може да кажем: „В Православието това (свещенство, почитание на Пресвета Богородица, икони и др.) го има, а при баптистите, яховистите, адвентистите и др. го няма. Затова и полемиката със сектантите неизбежно се върти около това, кое според тях е „излишно“ в Православието.

От друга страна, сектата често се ръководи от харизматичен лидер или ръководеща група с непреклонен авторитет, сякаш подчинение на които е задължително. Да отбележим, че в Православието, за разлика от сектантството, послушанието има съзнателен и доброволен характер. И така, според проф. Дворкин, сектата – това е закрыта религиозна група, противопоставяща себе си на основната религиозна общност на страната или региона.

Органическо следствие на егоистичните секти се явява липсата на истинна в най-разнообразието нейни проявления. Тя започва винаги с това, че сектантските агитатори никога няма да ви кажат истината за своето учение и дейността на своята организация. Често сектите действат под вида на различни семинари, училища по изучаване на чужди езици, психологически курсове, центрове за лечение от нарко- и алко-

холна зависимост. Проф. Дворкин констатира, че „няма човек, който би дошъл в сектата, в сектата само те довеждат...“ Първостепенната задача на сектантския проповедник се състои в това да закळे човека в сектата, преди той да е узнал нещо за нея. И колкото по-малко знае, толкова по-добре. За оригиналното съдържание на учението на сектата знаят само неголям кръг от хора, намиращи се вътре в организацията. Така човек може да прекара дълги години и даже десетилетия в сектата и да не знае в какво те наистина вярват. В различие от сектата, в Православието неопитът първо узнава за вярата, приема учението в сърцето и тогава, когато искрено вярва, става член на Църквата. По-често в сектата попадат хора, намиращи се в стресови ситуации, имащи проблеми в семейството, преживяващи сериозни разочарования и чувстващи се сами.

Добре обучените в „психологически маркетинг“ представители на религиозните групи мигновено заобикалят потенциалния „брат“ или „сестра“ с доброта и внимание, молят се за него и неговите близки, могат да му дадат съвет и даже да му помогнат материално. У човека постепенно се създава зависимост от тази загриженост и душевен комфорт. И когато ти поискаш нещо, не можеш да откажеш на каквото и да е молба на „новото семейство“, чувстввайки дълг пред организацията.

С бутафорен религиозен сурогат е пропит и самият вътрешен живот на сектата. В замяна на пълноценния живот в Христос, тук се прилага само бурна тясно-търговска дейност. Християнската любов се подменя със стандартни психологически прийоми, благодатните християнски тайнства

се превръщат в импровизирани вътрешно сектантски обичаи.

Поразителна е скоростта, с която се появяват нови религиозни организации и се разцепват на части старите. Внимателният наблюдател не може да не забележи своеобразния закон „на религиозната ентропия“ на сектантството: постоянно разделяне и сложен разпад на отделните групи. Отделили се от истинското Православие, сектантите са се лишили от всесилната и благодатна помощ, удържаща кораба на Църквата, въпреки силните житейски бури.

Състоянието на сектантските организации, податливи на постоянни метаморфози, най-добре е описал свещеномъченик Иларион (Троицкий): „Погледнете как се удря нещастната птица, когато лети при силен вятър! Как неравен е нейният полет! Ту излита на върха, ту я бутат надолу, ту се повдигне немного напред, ту отново я отнасят далече назад. Така се носи и човек на вятъра на лъжеучението. Но както птицата се успокоява в гнездото, в гъстите клонове на дървото и мирно гледа от своето убежище на разразилата се наоколо буря, така и човек придобива мир, когато прибегне към Църквата. От своето тихо пристанище гледа той на свирепата буря „извън църковните стени“, скърби за нещастните хора, които са застигнати от тази буря вън от Църквата и се балят дълг пред организацията.“

С бутафорен религиозен сурогат е пропит и самият вътрешен живот на сектата. В замяна на пълноценния живот в Христос, тук се прилага само бурна тясно-търговска дейност. Християнската любов се подменя със стандартни психологически прийоми, благодатните християнски тайнства

Олег КАРПЕНКО
Превод от руски:
Гаяла БАЛЕВА

НОВИ КНИГИ

„Православен молитвеник за болящи“

Молитвеникът е издание на Синодално издателство на БПЦ-БП и ПХС „Св. жени мироносици“ към храм „Св. цар Борис-Михаил“, Варна и излиза с благословението на Варненския и Великопрелаславски митрополит Йоан.

Съдържа богат набор от молитви за болящи от различни телесни и душевни страдания, молитви пред чудотворни икони за бърза помощ и за изцеление от тежки заболявания, отчаяние, при семейни и житейски проблеми, както и псалми при различни нужди.

Книгата се разпространява от Синодално издателство и църковните книжарници.

Цена 5.00 лв.
При закупуване на количества над 10 бр. се ползва 20% отстъпка.
Телефон за заявки: 02/980 30 16.

ПОДВИЖНИЦИ НА БЛАГОЧЕСТИЕТО

През 2018 г. се навършват 100 години от мъченическия подвиг на свещеник **Овентий Исаиев (Исачев) Фръчковски** от село Галичник, община Маврово и Ростуша – измъчван и убит в района на Бигорския манастир. Това не е единичен случай. Той е един от хилядите избити екзархисти в Македония, защото са останали верни на Българската екзархия и са отказали да признаят сръбската власт и църковна йерархия. Един от онези, за които македонският просветен работник, фотограф и революционер, деец на Македонската революционна организация, прилепчанинът Георги Трайчев свидетелствал:

Белград, хладнокръвно се хвалел, че когато бил на служба в Галичник, участвал в ликвидирателно на свещеника Овентий и неговите съраждани. Тялото на Евентий Ванковски още тогава било намерено от козар и погребано, но телата на другите трима останали в неизвестност.

Едва в наше време Възрастни жители на близкото с. Ростуша разказали, че преди 60-70 години, докато събирали дърва, в един скален прощел видели скелети, върху единия още имало остатъци от свещеническо расо. Поради страх за собствения им живот в онези опасни времена, местните се побояли да ги погребат. Минали години. Едва

Верен син на Македония, останал верен на своя издръжлив милячки рог – не станал „прави сърбин“.

А Кирил Пърличев, син на известния наш възрожденец и учител Григор Пърличев от Охрид, в своята книга „Сръбският режим и революционната борба в Македония (1912-1915)“ свидетелства: „При установяването на сръбската власт в Кичево и околността били арестувани на първо време всички градски учители и свещеници, както и най-

видните граждани поради отказа им да подпишат поднесенията им декларация, че отдавна са сърби. Заедно с тях в околността били арестувани и 106 души селяни. Поради отказа да изменят на своята народност, били убити йеромонах Софроний, изгумен на Пречистанския манастир (Кичевския манастир „Въведение Богородично“, известен като „Света Богородица Пречиста“ – б.а.), и йеромонах Теофан, калугер при същия манастир. И двамата били извикани с измама от манастира от сръбски стражари и под преголоз, че ги вика властта в Дебър, и двамата били застреляни, а свещеникът Георги Попангелов умрял като Исус Христос – бил разпнат на кръст и от двете му страни били разпнати и двама негови другари. [...] В Галичник с торби пясък биха архиепископския наместник Павел Теодосиев, после го интернираха в Скопие, мъчиха го в затвора и накрая

Бигорският изгумен **Партений** с монашеското братство

умря от мъченията (1917 г.), защото беше отказал да споменава в църквата името на сръбския държавен глава и на сръбския куриар. Същата, дори и по-лоша, участ сполетяла и свещеника Апостол Мироний от с. Тресонче: него го извели през нощта от дома му в близката гора, счурили черепа му и го обезобразили, и в адски мъки Божият и народен човек издъхнал“.

Великосръбският терор бил насочен с особена жестокост и последователност против местното македонско духовенство, което останало докрай вярно на Екзархията, в чието формиране активно участвало.

В потвърждение на думите Си, че „няма нищо тайно, което да не стане явво, нито пък скрито, което да не стане известно и да не излезе наяве“ (Лука. 8:17), след десетилетия на страх и забрава Бог Възкресява паметта за отец Овентий и загиналите с него жители на Галичник. Неслучайно това става чрез усилията и търпението на монасите от Бигорския манастир, в който отец Овентий получавал своето свещеническо ръкоположение.

Днес костите на свещеник Овентий и избитите заедно с него жители на Галичник почиват в костницата на общетата, а на мястото на мъченическата им смърт, братята издигат олям кръст и отслужват заупокойна служба за упокоение на душите им.

Вечна памет на мъченическите загинали Божии узгодни свещеник Овентий Фръчковски и на всички, напълно с мъченическата си кръв земите на многострадална Македония!

Александра КАРАМИХАЛЕВА

Той е един от хилядите

ва в своята „Книга за Мияците“, публикувана през 1941 г. в София: „След 25 септември 1918 г. първата работа на официалните сръбски власти след повторното завземане на областта (т.е. на Дебърския край), била да колят, заплашват и убиват по-будните личности, особено духовенството“.

Отец Овентий е роден на 10 март 1862 г. в тогавашното планинско село Галичник. От малък остава сирак. Роден в прочутата фамилията майстори Фръчковски, Овентий от дете бил посветен в тайните на православната иконопис и дърворезба. Като зоограф работил в много църкви из целия Балкански полуостров. Заедно с чичо си, Кузман Макриев, и братовчед си, Макрий Кузманов, изработва амбона и проскинитарие в катедралната църква „Успение Богородично“ във Варна. Работят и в някои варненски села, в горнооряховските храмове „Св. Георги“, „Св. Богородица“ и „Св. Димитър“, в лясковските „Св. Атанасий“ и „Св. Василий“. Рисува икони за храм „Св. Троица“ в Севлиево. Работи в църквата „Св. Никола“ в Златарица и в „Рождество Богородично“ в Елена. Рисува икони в „Успение Богородично“ в Добри дял, в „Св. Димитър“ в Кесарево, в „Св. Георги“ в Беброво, в „Преображение Господне“ в Маран, „Св. Георги“ в Чаир (Камен), в Долна Оряховица. През 1904 г. заедно с други зоографи рисува иконите в катедралния храм „Св. Троица“ в Ловеч. След това работи отново в Лясковец, рисува за църквата в село Върбица, за „Св. Никола“ в Лясковец и за манастира „Св. Николаи“ в Арбанаси и много други.

През 1905 г. в Бигорския манастир тогавашният Дебърски екзархийски митрополит Козма го ръкополага за свещеник, а по-късно го назначава и за архиепископски наместник в Галичник. Като свещеник отец Овентий служи усърдно на Бога и своя народ цели 13 години, до самата си мъченическа смърт.

Според писмени и устни свидетелства, на 5 ноември (18.11. ст. ст.) 1918 г. сръбският околски началник, капитан Душан, повикал отец Овентий в околското управление и го задържал до вечерта, когато довели още трима видни жители на Галичник. Следващата вечер ги извели извън града. При една висока скала, наречена „Големия рид“, след като ги измъчвали и били, ги застреляли.

Ристо Бужароски от Галичник в своята „Галичка повест“ свидетелства, че след установяването на новата сръбска власт в селото четиримата видни и честни жители на с. Галичник били принудени да се явяват всеки ден в полицейското управление, но един ден не се явявали. Близките им мислели, че са задържани и няколко гена носели храна и дреки, докато властите заели обява на църквата, че те са избягали. Всъщност, една ноемврийска нощ (някъде се среща 18 ноември), те били убити от сръбската жандармерия. Един от жандармите, някой си Живко от

Пред лобното място на о. Овентий Фръчковски

през 2015 г., по разкази на растушани, монаси от Бигорския манастир, с благословението на техния родолюбив и христоролюбив изгумен – стареца архим. Партений, открили останките, и заедно с професионален екип от полицейски служители, лекар и криминални инспектори на Архангелова задуница извадили костите на мъчениците. Заедно с човешките останки са открити четири дуни на пушки, камшик и ключ, няколко копчета и... монета

от 10 стотинки от Царство България, от 1913 г., с надпис „Съединението прави силата“.

Експертизата доказва, че датиранието на повече от 70 години скелети са на мъже на средна възраст, измъчвани и разстреляни с френски и германски пушки, които в онова време използвала сръбската Войска.

За мъченическата смърт на отец Овентий свидетелстват и статията за него от 15 март 1927 г. в списанието на Съюза на македонските младежки организации в България „Родина“, год. 1, бр. 9, както и българският историк Христо Милков, чието потекло е от галичката фамилия Фръчковски, който твърди, че свещеникът е бил убит край скала близо до Бигорския манастир, защото не искал да приеме сръбската църковна йерархия. Описание на зоографската му дейност и неговия живот дава и прочутият майстор и преподавател по дърворезба Асен Василиев в своя труд „Български възрожденски майстори: живописци, резбари, строители“.

За съжаление съдбата на отец Овентий и съселенияте му малки много други жители на останалата извън пределите на България Македония. След Междусъюзническата и Гървата световна война населението било подложено на жестоки репресии от страна на тогавашната Велико-сръбска власт, за което свидетелстват многобройни документи и исторически извори. Така в писмо на тогавашния Дебърски митрополит Козма от 1 март 1913 г. се казва: „На 30. XI. 1912 г. сръбски офицери заедно с един полицейски служител изгониха изгумна на манастира „Св. Йоан Бигорски“, Н. В. Преподобие йеромонах Партений, защото не позволявал в манастирската църква да се споменава името на епископ Варнава (по-късно сръбски патриарх – б.а.). Селските кметове навсякъде били заменени със сръбски, а селските свещеници били заплашвани, че ще бъдат разстреляни, ако не споменава името на епископ Варнава в църквата“.

През 1918 г. по заповед на сръбските власти разбойническа група пресрещнала Бигорския изгумен Партений на един мост на р. Радика, съсеки го на парчета и го хвърлили в реката. Подобна мъченическа смърт застрашила и свещеника от Велес Иван Аврамов Чупаров, роден в с. Папрагиче, който на 16 юни 1913 г. бил съсечен и хвърлен във Вардар. Стефан Н. Аврамов в своята книга „Революционните борби в Азот (Велешко) и Поречието“ (1929 г.) пише: „Така, отец Иван завърши своето пасторско служение и, като

ЗАПОЧНА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2018 г.

1 година 30,00 лв.
6 месеца 15,00 лв.
3 месеца 7,50 лв.
ед. цена 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синалодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCR96601018147018, BIC код: UNCRBG5F

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.